

Sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelma 2022

Kuntalain 14 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaan kunnanvaltuusto päättää kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kaupunginhallituksen tehtävänä on Kuntalain 39 §:n mukaan huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. (Kuntalaki 410/2015.)

Kuopion kaupungin hallintosäännön 2 § todetaan, että kaupunginhallituksen tehtävä on huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Tässä vuosisuunnitelmassa on kuvattu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sisäisen tarkastuksen periaatteita ja tavoitteita vuodelle 2022. Vastaava vuoden 2021 vuosisuunnitelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 8.2.2021/§66.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet Kuopiossa

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan tarkoitus on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia. Kunnan konsernijohdon tehtävä on konsernivalvonnan avulla varmistaa, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on hoidettu asiaankuuluvalla tavalla. Konserniyhteisöjen sisäinen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat yhtiöiden hallitusten ja toimitusjohtajien vastuulle. (HE 268/2014)

Kuopiossa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toimeenpannaan ja kehitetään kaupunginvaltuustossa 13.12.2021/§47 hyväksytyn riskienhallintapolitiikan pohjalta. Asiakirjassa kuvatut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet kytkevät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osaksi kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan johtamista, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimintaprosesseja. Sisäisen valvonta ja riskienhallinta onkin olennainen osa kaupungin toimielinten ja konserniyhtiöiden hallitustyöskentelyä sekä hyvää hallinto- ja johtamistapaa.

Riskienhallintapolitiikan mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keinoin varmistetaan, että kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Hyvin toimiva hallinto- ja johtamistapa tarkoittaa riittäviä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan menettelyjä toiminnan, talouden kuin hallinnon osalta. Nämä yhdessä tuottavat kohtuullisen varmuuden tuloksellisesta ja tavoitteiden mukaisesta toiminnasta. Sisäisen valvonta ja riskienhallinta koskee kaikkia Kuopion kaupungin ja kaupunkikonserniin kuuluvia toimielimiä ja tilivelvollista johtoa sekä esimiehiä. Myös henkilöstön velvollisuus on toimia lainsäädännön sekä kaupungin määräysten, ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan roolit ja vastuut

Kaupunginhallituksen vastuulle hallintosäännön mukaan kuuluu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen sekä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevien ohjeiden ja menettelytapojen hyväksyminen. Kaupunginhallituksen tehtävänä on valvoa, että sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti. Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan menettelyin, että kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus voidaan varmistaa. Kaupunginhallituksen vastuulla on, että toiminnan kannalta olennaisimmat

riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskien todennäköisyyttä ja vaikutuksia arvioidaan ja tunnistetuihin riskeihin varaudutaan. Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä, selvityksen konsernivalvonnasta sekä merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. (Kuopion kaupungin hallintosäntö 92 §.)

Kuopiossa sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koordinoidaan kaupunkitasoisen riskienhallintaryhmän toimesta. Ryhmä tukee kaupungin riskienhallintatyötä laatimalla toimintamalleja ja ohjeistusta, suunnittelemalla koulutuksia, tunnistamalla riskejä ja arvioimalla riskien toteutumista sekä määrittelemällä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kaupunkitasoisia painoisteita. (Kaupunginjohtajan johtoryhmä 19.3.2021/§29)

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa ja kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmää, jota kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja käyttävät valvontatoimissaan. Sisäinen tarkastus tutkii ja analysoi toimialojen toimintaa suhteissa tavoitteisiin, lainsäädäntöön, päätöksiin ja annettuun ohjeistukseen, tukee toimialoja riskien tunnistamisessa ja arvioi riskienhallintaa, tarkastaa sisäisen valvonnan toimivuutta, arvioi toiminnan tuloksellisuutta ja päätöksentekojärjestelmän toimivuutta. Sisäistä tarkastusta toteutetaan kaupunginjohtajan hyväksymän tarkastussuunnitelman mukaisesti. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus saada tarkastustehtäväänsä suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat. (Hallintosäntö 2.8.2021/§95.)

Palvelualueiden, taseyksikköjen ja konserniyhtiöiden tehtävänä on laatia omat riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan suunnitelmansa kaupunkitasoisiin painopisteisiin ja oman toimialan riskiarviotukseen perustuen. Suunnitelma laaditaan vuosittain osana käyttösuunnitelmaprosessia tai erillisenä asiana helmikuun loppuun mennessä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toteutumisesta ja toimivuutta valvotaan kaupunginhallituksessa sekä muissa toimivaltaisissa toimielimissä osavuosiraportoinnin ja toimintakertomuksen yhteydessä.

Havainnot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vuodelta 2021

- Kaupunkitasoisen riskienhallintaryhmän kokoonpanoa täydennettiin palvelualueiden edustajilla kaupunginjohtajan johtoryhmän 19.3.2021 päätöksen mukaisesti
- Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.12.2021 päivitetyn riskienhallintapolitiikan
- Sisäinen tarkastus arvioi riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toteutumista osavuositarkastusten yhteydessä sekä taloussuunnittelukauden päätyttyä palvelualueiden tekemillä selonteoilla ja itsearvioinneilla
- Kuopion kaupunki hankki EU-direktiivin mukaisen sähköisen ilmoituskanavan (ns. whistleblowing) syksyllä 2021
- Toteutettiin selvitys kaupungin vakuutusturvan tarkistamiseksi
- Sisäisen tarkastuksen resurssi kohdentui riskienhallintapolitiikan ja sisäisen valvonnan ohjeistuksen valmisteluun sekä hankehallintaan, luottokorttien käyttöön ja hankintoihin liittyviin tarkastuksiin

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vuosisuunnitelma 2022

Sisäiselle valvonnalle ja riskienhallinnalle määritellään vuosittain kaupunkitasoiset painopisteet osana talousarvioprosessia. Valittujen painopisteiden tarkoitus on kiinnittää huomio yhteisiin riskiperusteisesti valittuihin arviointikohteisiin. Painopisteiden valinnalla ja niitä seuraamalla pyritään varmistamaan muun muassa kunnalle asetetuissa palveluvelvoitteissa pysyminen ja

kaupunkistrategian toteutuminen. Painopisteet perustuvat kaupunkikonserniin ja kunnan toimintaympäristöön kohdistuviin strategisiin, operatiivisiin ja taloudellisiin muutoksiin sekä muihin uhkiin ja riskeihin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopisteet vuosille 2022–2023 ovat:

- 1) hyvinvointialueiden valmistelu ja kaupungin strategia hyvinvointialueen kumppanina
- 2) työelämän muutosten hallinta: etätyöskentely ja sen johtaminen, monipaikkatyöskentely ja uudenlaiset työympäristöt sekä työhyvinvointi ja sairauspoissaolot
- 3) sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen käyttöönotto ja henkilöstön koulutus osaamisen vahvistamiseksi

Tytäryhteisöissä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan 2022–2023 painopisteitä ovat: 1) tytäryhteisöjen osallistuminen kaupungin elinvoiman vahvistamiseen, 2) kaupunkistrategian tavoitteiden toteutuminen tytäryhteisöjen toiminnassa sekä 3) hallitusten vaihtuessa hallitustyöskentelyyn ja konserniohjeeseen perehtyminen.

Riskienhallintaryhmän vuoden 2022 tavoitteet liittyvät valtuuston joulukuussa 2021 hyväksymän riskienhallintapolitiikan toimeenpanoon, riskien tunnistamiseen ja niihin varautumiseen, sisäisen valvonnan ohjeistuksen uusimiseen, ilmoituskanavan käyttöönottoon, vakuutusturvan uusimisen valmisteluun sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointiin ja raportointiin. Ryhmä raportoi kaupungin johdolle merkittävistä uhkista, toteutuneista riskeistä ja tehdyistä riskienhallintatoimenpiteistä.

Sisäisen tarkastuksen työsuunnitelma vuodelle 2022

Sisäisen tarkastuksen tarkastuskohteet valitaan alustavien selvitysten ja arvioitujen riskien pohjalta yhdessä kaupunginjohtajan ja hallintojohtajan kanssa. Tarkastusten yhteydessä toteutetut havainnot käydään läpi tarkastuskohteen kanssa ja korjaavista toimenpiteistä sovitaan yhdessä. Tarkastukset toteutustapoineen, havaintoineen ja kehitysehdotuksineen dokumentoidaan ja tarkastustuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Korjaavien toimenpiteiden etenemistä seurataan jälkitarkastuksin tai tarkastuskohteen omavalvonnalla. Tarkastustarpeista ja -kohteista keskustellaan ja tuloksista raportoidaan säännöllisesti kaupungin johdolle. Sisäinen tarkastaja käy raportoimassa toiminnastaan tarkastuslautakunnalle ja kaupunginhallitukselle. Sisäisen tarkastuksen tavoitteita vuodelle 2022 ovat:

- arvioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista ja osallistua kaupunkitason koordinointiin yhdessä riskienhallintaryhmän jäsenten kanssa
- toteuttaa sisäisiä tarkastuksia kaupunginjohtajan ja hallintojohtajan kanssa sovitussa tarkastuskohteissa
- raportoida havainnoista kaupungin johdolle ja tarkastuslautakunnalle
- arvioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kaupunkitason painopisteiden toteutumista osavuosisraporttien ja tilinpäätöksen yhteydessä
- raportoida sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen tilanteesta ja tavoitteista vuosittain kaupunginhallitukselle
- kehittää sisäisen tarkastuksen toimintaprosesseja ja työmenetelmiä kansallisten tarkastusverkostojen ja kansainvälisen tarkastusstandardin pohjalta
- valmistella terveydenhuollon ja perusturvan tarkastusvastuun siirto Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.